

NOVA — ET — VETERA

NUMER 29.

GAZETA WARSZAWSKA

WE SRZODĘ DNIA 10. KWIETNIA ROKU 1793.

Z Warszawy dnia 10. Kwietnia. Konfederacya Generalna W. X. *Lit*: wydała Rozporządzenie względem *Przyśpieszenia Sprawiedliwości w W. X. Litewſkim*, w następuiących ſłowach:=

Konfederacya Generalna Wolna W. X. Litew: Nieodſtępnie nigdy w poſtanowieniach naſzych, zachowuiąc maxymy sprawiedliwości, y zabeśpieczenia każdemu własności, rozumiemy, że w tym naybarziey dowodziemy cnoty Obywatelſkiey, którą zawiść, niechęć, y zemſta, powinna uważać, iako poczwary zrywaiące węzeł Towarzyſtwa Ludzkiogo, a ſzczegulniey węzeł iedności Rządu Republikantſkiego, gruntuiący ſię iedynie na uleganiu y dogadzaniu wzaiemnym. Dalekim też ieſt od nas Duch nowości, ten ieſt ſam ſprawcą niepoważania Praw Kraiowych, a oduczania Obywatelòw od ukochania ich, przez ſamą przywykłość y poznanie dobra. Z tych właśnie uwag, długą rozwagą zaſtanawialiśmy ſię nad tym, co czynić należało względem Sądów Ziemſkich w Kraiu naſzym? czyli powrocić ich do tey formy, w iakiey były przed Seymem oſtatnim Rewolucyinym? czyli nowe w tym uczynić rozrządzenie, dla zabeśpieczenia iaknayrychley ſprawiedliwości Kraiowey. W pierwſzey uwadze ſtanęły nam wielorakie trudności, gdyśmy rozważali tylu Obywatelòw, dobrą wiarą y znacznym koſztem na Urzędy wybranych, znieſienie ich wybioru, chociaż pod przemocą utworzonego, byłoby ubliżeniem woli nieiako Narodowey; gdy oraz w rozdzielonych Powiatach, przez rozdział Aktów Sądowych, iako też w złączonych Aktach Grodzkich z Ziemſkiemi, uważaliśmy zachodzące naynieprzyiemnieysze ſkutki, mieſzaiące ſpokoyność publiczną, y uſuwaiące ſprawiedliwość żądaną. W drugiey uwadze, czyniona tychże Magiſtratur *Sądowych* poprawa, albo nowe ich opiſanie, zdawałoby ſię zacierać znaiomość w Obywatelſtwie tey Formy, y wſzyſtkich przyprowadzać, do nowego poymowania rzeczy, na nowe w Elekcyach narażaiąc koszta y emulacye. Te właśnie rozważne y cnotliwe poruſzenia, utłumiaią w nas to wſzyſtko, cobyśmy mogli wyrzec względem przeſzłey Elekcyi, y względem niektórych Oſob wybranych; a przez wzgląd dobra ogulnego, ſkłaniaią nas do Deklaracyi ninieyſzey, przez którą Sądy wſzelkie Ziemſkie, pod Imieniem

Ziemiańſkim nazwane, y wſzelkie Elekcyine U-rzędy w Roku zeſzłym 1792. wybrane, za Są-dy y Urzędy legalne przyznaiemy, y do Exe-kucyi w tym ſamym opiſaniu pod niżey wyra-żonemi warunkami chcemy mieć przywiedzione.

1mo. W każdym Powiecie y Woiewodz-twie, sami Sędziowie Ziemſcy y Urzędnicy wy-brani, na dzień 25. Aprila ziadą ſię do Miaſt przeznaczonych, y na tę Rotę: „ Ia NN. przy-„ ſięgam Panu Bogu, w Tróycy S. Iedynemu, „ iako w nierozdzielney iedności Narodu, z Kon-„ federacyą Generalną W. X. Lit: zoſtawać będę, „ y wſzelkie od tey Zwierzchności zalecenia, „ z poſłuszeńſtwa Prawu dopełniać będę, tak mnie „ Panie Boże dopomoż. „ wykonaią przyſięgę. Ieśliby który był zapiſany w Kſięgi Mieyſkie, Receſs ſwóy do Akt w formie przepisaney, po-dać będzie obowiązany; a ktobykolwiek takowey Przyſięgi niewykonał, albo Receſſu niezłożył, będzie rozumiany za ſkładaiącego ſwóy Urząd. Przeto wszyſtkie Ziemſtwa, Raport natychmiaſt do Konfederacyi Generalney przyſłać o tym bę-dą obowiązane, co też Konfederacye Mieyſco-we doſtrzegać maią.

2do. Sędziowie y Pisarze Ziemſcy da-wnego wyboru, uprzywileiowani od Nayiaśnieyſzego Króla do życia ſwego, albo do poſtąpie-nia, przy teyże ſamey własności Urzędów swo-ich, do uſtąpienia dobrowolnego, lub poſtąpie-nia na wyższy ſtopień niezaprzeczenie zoſtaną, y zoſtawać będą; a to przez nayſłuſznieyſzy wzgląd Prawa własności, które w niczym nigdy naruſzane być niemoże, przecież do Przyſięgi y Receſſu równie z innemi obowiązani zoſtaną, ieżeliby oney podług Aktu Konfederacyi ieſzcze niewykonali, Sędziowie zaś nowo wybrani, czyn-ność ſwoię niezaprzecznie odbywać będą, do-póki o ich trwałości w Urzędowaniu nie naſtąpi urządzenie. Tam zaś, gdzie Pisarze Ziemscy Uprzywileiowani, mieyſca ſwoie y obowiązki zay-mą, Piſarze Aktowi do liczby Sędziów Ziem-ſkich przyłączeni zoſtaną, a Dekretowi mieyſce y tytuł Regentów zaſtępować będą.

3tio. Te wſzyſtkie Elekcye, o które w Trybunale procedera iuż są rozpoczęte, dotąd nierozſądzone, lub nieugodzone, lub Przywile-iem od JKMci wydanym nieupoważnione, iako w ſwey legalności niepewne, zawieſzaią ſię, y za niebyłe deklaruiemy, do naſtępnych Seymi-ków nowy wybor odkładaiąc; a w takowych mieyſcach ſami Uprzywileiowani z dawnieyſzych Elekcyi Urzędnicy, Funkcye ſwoie ſprawować tylko będą mogli, wſzakże te wſzyſtkie Elekcye, któreby rozpoczętym w Trybunale Procederem dotąd zaprzeczone niebyły; chociażby y Przywi-leiem od JKMci wydanym, upoważnione niezo-ſtawały, za ważne y legalne uznaiemy.

4to. Sentencyonarz dla rozpiſów niezgo-dzoney Sentencyi, wiernie dochowywany być ma, a to dla odpowiedzialności, nietylko *ex abusu*, lecz *etiam ex iudicato*, przeciwko wyraźnemu Prawu wedle Statutu W. X. Lit: Nakoniec, co-kolwiek zdawać ſię będzie ku potrzebie y po-żytkowi iſtotnemu Kraiu, uczynić względem roz-działu Powiatow, y przepiſania nowych układów dla Sądów, ninieyſze nasze poſtanowienie nie-będzie na przeſzkodzie, chcąc iedynie powró-cić Kraiowi ſprawiedliwość y ſpokoyność żąda-ną. Reaſſumpcyą tychże Sądów Ziemiańſkich w całym Xięſtwie Lit: 26. Aprila, w Roku bieżą-cym determinuiemy, a ta, żeby nieprzerwanie przez trzy Mieſiące, y przez Oſoby niezaięte w Kommiſſyach Likwidacyinych, według opiſu o tychże Sądach, ſprawowana była pod odpo-wiedzią oſobiſtą zalecamy. Sprawy wſzyſtkie, któreby przez Appellacyą wywołane zoſtały, do Sądów Konfederacyi Generalney, ſpoſobem w Prawach przepiſanym, iako zaſtępuiących Try-bunał Nayważſzy do otworzenia teyże Iuryzdy-kcyi Trybunalſkiey, że należą, deklaruiemy. Ta-kowe naſze Urządzenie, przez Uniwerſały ro-zeſłać, y żeby *via cursoria* po Parafialnych Ko-ściołach było ogłoſzone zalecamy. —— Działo ſię na Seſsyi Narodu Lit: Roku 1793. Mieſiąca Marca 25. dnia w *Grodnie*. *Jozef Zabiełło Łowczy W. Litew: Marſzałek Konf: Gen: W. X. Lit: Zaſtępca. Jan Zarzycki Pieczęci W: y Konf: Gen: W. X. Lit: Sekretarz.*

Z Venloo d. 14. *Marca.* Xiąże *de Coburg* przyſłał tu z *Maſtrychtu* przez niektorych Żołnierzy Ceſarſkich 76. tyſięcy *Złotych Ryń*: iako przypadłey części na Woyſko *Pruſkie* z Kontry-bucyi na Miaſto *Leodyum* za podnie-ſienie Oręża przeciwko Woyſku Ceſar-ſkiemu nałożoney.

Z Paryża d. 12. *Marca.* Królo-wa ma ſię nieco lepiey na zdrowiu, pokarmu iednak tyle tylko używa, aby żyła. Na twarzy iey każdy widzi ży-we wyobrażenie Cierpliwości y na wo-lą Boſką Rezygnacyi. Wzięto do Wię-zienia niektóre Oſoby, które pod okna-mi Wieży *du Temple* wołały: *Wiwat Krol!*

Z Liwornu d. 10. *Marca.* Piſzą z *Cagliari*, iakoby y to przymuſiło *Fran-*

cuzów do odstąpienia od oblężenia dalszego tey Stolicy *Sardyńskiey*, iż (iak mówią) na pomoc iey, 25. Okrętów *Hiszpańskich* śpieszno dążyło.

Z Paryża dnia 16. *Marca.* Generał nasz *Dumourier* po wszystkich *Klubach* w wielkiey iest iak Monstrum iakie nienawiści. Zadaią mu, iż wszystkie Kassy Pieniężne do Woysk naszych należące, w ręku swych trzyma, y wszystkiemi Rzpltey Bankierami rządzi. Zadaią mu daley, że podbiwszy *Holandyą*, chce się ogłosić Królem *Holandyi* y *Flandryi*.

Z Paryża dnia 18. *Marca.* Podług Listu z *Bruxelli* dnia 11. pisanego, Generał *Dumourier* przyiechał tamże, y mocno naganiał postępowanie *Kommissarzów Władzy Wykonawczey* z Obywatelami *Bruxelskiemi*. Kazał on nawet owych *Kommissarzów* wziąć Imieniem *Konwencyi Narodowey* do Aresztu, y posyła ich teraz nazad do *Paryża*. Kazał on także aresztować Podskarbiego w *Lille*. y 50. Zołnierzy posłał do *Lille*, dla powrócenia Skarbu z Kościołów *Bruxelskich* zrabowanego, y do *Lille* zawiezionego, nazad do *Bruxelli*.

Na Sessyi *Konwencyi Narodowey* dnia 11. czytano Listy z *Bayonne*, że lękaią się Attaku od *Hiszpanów* z strony *St: Jean-pied-de-port*. *Hiszpani* maią tam na 35,000. Woyska zebranego, a my mamy tylko 3,000. *Francuzów* na dawanie im odporu. Raport ten do *Deputacyi Publicznego Bespieczeństwa dozieraiącey* odesłano.

Kommissarzę Konwencyi Narodowey przy naszey Armii w *Brabancyi* nayduiący się, w Raporcie swym pod dniem 9. tego Miesiąca donieśli, że Głowna Kwatera *Francuska* nayduie się w *Tirlemont*; część Woyska stoi przed *St: Trond*, druga część pod murami *Lowanium*. Cała ta Armia na dniu 10. podług umowy z Generałem *Dumourier*, ziednoczyć się ma przy *Lowanium*. Między naszym Woyskiem iest niemało tchorzliwych, którzy zaraz przy początku iakowey Akcyi pierzchaią z placu, a dla zasłonienia tchorzowstwa swego, wołaią *Zdrada!* Niektórzy z nich uciekli aż do *Bruxelli*, y zamieszanie tam sprawili. Generał *Duval* kazał przed innemi Zbiegami naszemi Bramy w *Bruxelli* pozamykać.

W drugim Raporcie rzeczonych *Kommissarzów* pod dniem 13. Marca z *Bruxelli* stoi: że wszelką tam nadzieię na sprawności Generała *Dumourier* zakładaią. *Dumourier* za trzy dni chce Batalią wydać, od którey stoczenia pomyślnego, zależy wszystko. Jeżeli ią wygramy, mówi *Dumourier*, tedy Nieprzyiaciele nasi cofnać się nazad koniecznie muszą. Jeżelibyśmy zaś ią mieli przegrać, tedy skutki wyniknąć ztąd mogące, bystrością żadną doścignięte, ani kalkulacyą obięte być niemogą. (*Już ta Batalia iest wydana, na którey Austryacy wygrali.*)

Legia *Niemiecka*, świeżo na mocy *Dekretu Konwencyi Narodowey* zaciągnięta, która niedawno ruszyła marszem z *Fontainebleau* dążąc do *Sedan*, zaledwo stanęła w rzeczonym Mieście *Sedan*, aż zaraz ogłosiła się być w Insurrekcyi, y po większey części na stronę Nieprzyiacioł przeszła.

Dla Administratorów *Leodyiskich*, 200. w liczbie, którzy do *Bruxelli* uciekli się, *Konwencya Narodowa*, ku ich wsparciu, uchwaliła 30,000. *Liwrów*.

Z Bruxelli d. 12. *Marca.* Generał *Dumourier* odprawił Rewią Woyska *Francuskiego* u nas tu Garnizonem stoiącego. Poczym wyiechał ztąd dla spotkania się z Nieprzyiacielem. Cesarski Generał *Clairfait*, o 9. mil od *Bruxelli* stoiacy w *St: Trond*, wysłanego przez *Francuskiego* Generała *Valence*, ku niemu Trębacza z propo-

zycyą zamienienia Jeńców, niechciał ani słuchać.

Dumourier dwie tu wydał Proklamacye: w pierwszey obiecuie Korpusom Administruiącym, y mieszkańcom Prowincyi *Belgickich*, gdyby mieli iakie zażalenia przeciwko Kommissarzom *Francuskiey Władzy Wykonawczey*, y na piśmie ie podali, zupełną imieniem *Konwencyi* satysfakcyą; ktoby zaś chciał samemu sobie czynić satysfakcyą, ten śmiercią będzie ukarany. Miasta y Wsie, któreby przeciwko Armiom *Francuskim* skupiały się, maią być zburzone, albo w popioł obrócone. W Proklamacyi drugiey zakazuie *Dumourier*, ażeby *Kluby Patryotyczne* niewdawały się do Publicznych Interessów &c.

Z Hagi d. 23. Marca. Francuzi trzymaią ieszcze w swey Possessyi *Breda* y *Gertruidenberg*. Pod *Breda* zdarzaią się códzień utarczki miedzy naszym Woyskiem y *Francuzami*. *Holendrzy* y *Prusacy* chcą bombardować *Breda*, y *Francuzi* czynią tam dyspozycye ku obronie naydzielnieyszey. Złączyło się także Korpus *Austryackiego* Woyska pod Generałem *la Tour*, z Korpusem *Pruskiego* Woyska pod Xiążęciem *Brunświckim Fryderykiem*. *Stany Generalne* uchwaliły tymczasem dla Mieszkańców Twierdzy *Venloo* w nadgrodzenie szkody przez bombardowanie poniesioney, 30,000. *Zło: Holenderskich.*

Z Madrytu dnia 25. Lut Dwór bawi się ieszcze w *Aranjuez*, y aż do upłynienia czasu Załoby za *Ludwika XVI.* rozrzadzoney, zatrzymasię tamże. Szefowie Arsenałów odebrali rozkaz zlustrowania Okrętów Woiennych, y podania Regestru tych Okrętów, ktore niezwłocznie mogą być do Zeglowania urządzone, y na Morze wyprawione. Przy tey okazyi, nie bez zadumienia dowiedziano się, że z liczby 100. z okładem Okrętów, tylko 9. Okrętów, y Fregat kilka, w takim nayduią się stanie, że w Kwietniu do ruszenia mogą być gotowe. Minister Morski *de Valdez* obiedzie teraz sam Arsenały wszystkie na zlustrowanie onych. Tymczasem w *Corunna*, zaraz dwa Okręty Liniowe y 2. Fregaty kazano uzbraiać na transportowanie Reymentu Jnfanteryi *Peniche* do *Para* w *Ameryce Południowey*, gdzie iuż kroki Nieprzyiacielstwa z *Francuzami* zaszły. *Francuscy* Armatorowie w *Cayenne* wysiedli na ląd w *Macapa*, po nadbrzeżu *de Para*, niedaleko Rzeki *Amazońskiey*. *Kolonistowie* tameczni przestraszeni, cofnęli się głębiey do środka Kraiu, *Francuzi* zabrali im dobytek y sprzęty kosztownieysze. Wkrotce potym Mieszkańcy opłonąwszy cożkolwiek z pierwszego przelęknienia, wrócili się z *Murzynami* swemi nazad, dla odebrania mocą z rąk Naiezdników swey własności. Przyszło zatym do utarczki żwawey, y z stron obudwu wielu zabitych na placu legło; *Francuzi*, lubo w mnieyszey liczbie, przemogli y zwycięstwo odnieśli. Gubernator Prowincyi *Para*, żądał był Sukkursu od Gubernatorow w *Bachia* y *Fernambuc*; ale ci troskliwi o ich własne skarby, żądanego wsparcia mu niepostali, lecz natychmiast Statek z uwiadomieniem naszego Dworu o zaszłych tam zdarzeniach tu wyprawili.

Gabinet nasz uchwalił *Hiszpańskich* Mieszkańców na Pograniczu *Francyi* w broń opatrzyć. Na ten koniec z większego Arsenału w *Sevilla* 35. tysięcy Flint przystawić maią do *Katalonii*; 10,000. do *Nawarra*; y 4,000. do *Arragonii*.